

Cortinarius cumatilis

Porslinsblå spindling

Storsvampar, Basidiesvampar

NE

NA

LC

DD

NT

VU

EN

CR

RE

Sårbar (VU)
A2c+3c+4c; C1+2a(i)

Klass: Agaricomycetes, **Ordning:** Agaricales, **Familj:** Cortinariaceae, **Släkte:** Cortinarius (spindlingar), **Art:** Cortinarius cumatilis - porslinsblå spindling Fr. **Synonymer:**

Kännetecken

Porslinsblå spindling bildar fruktkroppar med en som ung vackert blålila hatt, som kan bli 5–12 cm bred och är klabbig eller slemmig i fuktigt väder, i torka glänsande. Den har en länge inrullad kant. På äldre exemplar blir hatten blågrå och fläckvis gulaktigt urblekt från centrum. Skivorna är täta och tunna, först gråvita, senare bruna av sporer. Foten är torr och vit, 5–10 cm hög och 1–2,5 cm tjock, cylindrisk, ibland med en klubblik utvidgning vid basen. På unga svampar syns ett blått velum, som länge blir kvar som blålila zoner eller fläckar över fotbasen. Fruktköttet är vitaktigt utan någon speciell lukt, mild smak. Fruktkropparna kommer fram under hösten och växer ofta i täta grupper.

Utbredning och status

I Sverige är arten funnen i tolv landskap: Bohuslän, Västergötland, Dalsland, Östergötland, Närke, Södermanland, Uppland, Dalarna, Medelpad, Jämtland och Ångermanland. 50 kända aktuella lokaler i landet (2005). Det verkliga antalet lokaler i landet bedöms inte överstiga 1 000, vilket motsvarar ungefär 1 000 genetiskt unika mycel (bedöms motsvara 10 000 individer enligt IUCN:s definitioner). Utbredningen i landet bedöms vara kraftigt fragmenterad. Förekomstarean skattas till som mest omkring 4 000 km². Total population i landet bedöms ha minskat med mer än 15 % över de senaste 50 åren, p.g.a. slutavverkningar. Minskningen bedöms pågå fortlopande. Den är även rapporterad från Östra Jylland i Danmark och 2–3 lokaler i Nordland i Norge, samt 2–3 lokaler i Finland. Den förekommer sällsynt i hela Europa i övrigt. Svampen är en signalart som indikerar miljöer med höga naturvärden i barrskog.

Ekologi

Bildar mykorrhiza med gran i äldre örtrika ängsgranskog på kalkhaltig mark, ofta på grönsten. I Nordeuropa är den bara känd från äldre granskog. Den förekommer på såväl frisk som fuktig mark men tycks föredra något fuktigare områden, gärna påverkade av ytligt och rörligt markvatten. Svampen är även uppgiven från lärkskogar i Mellaneuropa. På de kända lokalerna uppträder som regel fruktkroppar bara på någon enstaka till ett par platser. Varje plats rymmer troligtvis en genetiskt unik svampindivid (genet) som kan fragmenteras till 10 eller flera frilevande men genetiskt identiska mycel (rameter, motsvarar IUCN:s definition av individ). Fruktkropparna är kortlivade, medan markmycelet kan ha en lång livslängd, flera decennier och potentiellt kan leva lika länge som mykorrhizasvampens värdträd kontinuerligt finns på platsen.

Hot

Andelen äldre näringsrik granskog minskar i södra Sverige och därför fortsätter arten att minska. Det främsta hotet mot arten är avverkning av de värdträd som den är helt beroende av. Som regel är svampindividers markmycel långlivade, flera decennier och mer, varför det är angeläget att skydda kända växtplatser genom att säkerställa en framtida kontinuitet i trädskiktet. Slutavverkning av gran undviks helt. Körskador och skogliga åtgärder som markberedning kan vara ödesdigert för artens markmycel.

Åtgärder

Äldre granskogar där porslinsblå spindling växer bör i möjligaste mån undantas från avverkning. Sker någon annan skoglig åtgärd bör man undvika att utsätta marken för körskador eller markberedning eftersom dessa kraftiga omrörningar av marken utgör ett allvarligt hot för etablerade svampindivider.

Övrigt

Utländska namn – DK: Himmelblå Slørhat, FI: Posliiniseitikki, NO: Praktslørsopp.

Naturvård

Konventioner: Typisk art i 9050 Näringsrik granskog (Alpin region (ALP) och Boreal region (BOR)), Skogsstyrelsens signalart

Litteratur

Brandrud, T-E. et al. 1989-1998. Cortinarius Flora Photographica. Härnösand. Blad A 47.

Nitare, J. 2000. Signalarter. Indikatorer på skyddsvärd skog. Flora över kryptogamer. sid. 246. Skogsstyrelsen.

Författare

Karin Bohlin 2001.